

DZIENNIK POMORSKI

PRZEDPŁATA:

Miesięcznie w ekspedycji . . .	2,55 zł.
Z odnośnikiem i w agencjach . . .	2,65 "
Na pocztę, już z odnośnikiem . . .	2,91 "
Kwartalnie w ekspedycji . . .	7,65 "
Na pocztę już z odnośnikiem . . .	8,73 "
Strajki Inne wypadki zwalniają Wydawnictwo z dostarczania numerów bez zwrotu — — część kwoty abonamentowej. — —	

OGŁOSZENIA:

od wiersza 6-cio lam. lub jego miejsca 16 gr.
w dziale ogłoszeniowym, od wiersza mm.
3 lam. lub jego miejsca 40 gr. w dziale
redakcyjnym. Z zagranicy 100% drożej.

Ogłoszenia przyjmuje się do godz. 9. przed poł.

Poniedziałek: Tomasz a p.
Wtorek: Honorata m.

CHOJNICE, wtorek dnia 22 grudnia 1931 r.

Słońca wschód 7,42 zachód 15,27
Księżycy wschód 13,28 zachód 05,50

Smierć mgr. Faidutti'ego

Citta del Vaticano. — W Królewcu zmarł b. papieski charge d'affaires w Kownie, Mgr. Faidutti. Zmarły przebywał ostatnio długi czas w jednym ze szpitali w Królewcu, dokąd udał się z Kowna będąc ciężko chory.

Zgon O. Billot, T. J., b. kardynała

Citta del Vaticano. — Dnia 18 bm. zmarł w Rzymie o. Ludwik Billot, T. J., b. kardynał. Zmarły do stojnik Kościoła urodzony był w r. 1848 w diecezji Metz. Za wielkie zasługi jako uczonego, znany szczególnie z polemik z modernizmem, oraz jako profesor do gmatyki w papieskim uniwersytecie gregoriańskim mianowany został kardynałem przez papieża, Piusa X. Godności tej jednak zrezygnował w r. 1927 z powodu podeszłego wieku. Ponieważ niektóre kółka tendencyjnie interpretowały jego dymisję, jako stojącą w związku z potępieniem przez Piusa XI „Acta in Francaise”, ogłosił w swoim czasie o. Billot list, w którym kategorycznie zaprzeczył tej wersji i stwierdził konieczność bezwzględnego podporządkowania się we wszystkim papieżowi.

Moratorium Hoovera przyjęte

Donoszą z Waszyngtonu, że kongres amerykański przyjął moratorium Hoovera znaczną większością głosów. Jednocześnie przeszedł wniosek demokratów odrzucający redukcję długów wojennych. Ustawa przewiduje, by międzynarodowe długi wojenne w wysokości 252 milionów dolarów spłacane były w ciągu 10 lat od 1 lipca 1933 r. Prezydent Hoover w poufnej rozmowie z przywódcami stronnictwa miał przedstawić sytuację Europy w czarnych barwach i oświadczył, że Europa stoi w przededniu bardzo d. miastych wypadków politycznych i Ameryka nie będzie mogła usunąć się od współdziałania w akcji pomocy dla Europy.

Prasa niemiecka przywiązuje do tego oświadczenia Hoovera duże znaczenie i twierdzi, że zapowiedź doniosłych wypadków europejskich odnosi się do Niemiec.

Zawiedzione nadzieje Włochów

Jak donosi prasa, włoskie kółka gospodarcze są rozczarowane z wyniku stosunków handlowych z Rosją sowiecką.

Okazuje się, że w ciągu pierwszych 8-miu miesięcy Włochy importowały z Rosji sowieckiej towarów na ogólną sumę 440 mil. lirów, eksportowały zaś do Sowietów za 170 mil. lirów. Poza tem kupcy włoscy płacą za towary sowieckie gotówką. Sowiety zaś żądają dla siebie kredytów na przeciąg od 23 do 46 miesięcy. Prócz tego banki włoskie niechętnie dyskontują weksle sowieckie, wskutek czego wierzyciele są zmuszeni długo czekać na zapłatę.

Odnowienie sali konsystorza w Watykanie

Prawie całkowicie zostało już ukończone odnawianie sali zebrań konsystorza w Watykanie. Dotychczasowe ozdoby tej sali usunięto i przeniesiono do nowego muzeum watykańskiego. Zamiaty tych ozdób użyte będą gobeliny i dywany, pomieszczone d. tymczasem w kaplicy Sykstyńskiej za ołtarzem.

W związku z ukończeniem restauracji sali zebrań konsystorza powtarza się pogłoska o prawdopodobnym zwołaniu konsystorza na Boże Narodzenie. Brak jednak d. tymczasem oficjalnych oświadczeń w tej sprawie.

Martyrologia Kaszubów na Pomorzu pruskim

I. Z życia Polaków w powiatach bytowskim i leborskim

Ustawiczne bezprawia i prześladowania Polaków w Pomeranii, stosowane przez Niemców, zwróciły uwagę społeczeństwa polskiego na ten szmat ziemi polsko-kaszubskiej, na Bytowskie i Leborskie, gdzie silna pięć pruska nadal gnębi lud polski. Bohaterska postawa tego ludu zasługuje na to, by cała Polska dowiedziała się o tych zmaganiach się z w. lu słowiańskiego z nacierającym „Drang nach Osten”.

Powiat bytowski i leborski (po niemiecku Büttow und Lauenburg) należą do prowincji pomorskiej „Pommern”. Zamieszkuje je ludność od wieków czysto polska, w rzecząc część Kaszub. Dwa te powiaty, jako najbardziej wysunięte na zachód z wszystkich powiatów kaszubskich, najwięcej się zgermanizowały. Rząd pruski za wszelką cenę chciał usunąć z Pomeranii element polski. Pomerania, jako demena junkrów pruskich, miała być zupełnie niemiecką. A jednak, jakby na złość prusactwu, mimo barbarzyńskiej polityki germanizacyjnej przetrwała tu ludność polska całe wieki. Dziś w obu tych powiatach żyje jeszcze przeszło 6000 Polaków, posługujących się gwara kaszubską, duszą i ciałem miłujących wszystko, co polskie.

Niemcy starali się od dawien dawna ludność tę przekonać, że nie ma nic wspólnego z Polakami, że przede wszystkim mowa potoczna, to nie żadne narzecze, lecz że jest ona odrębnym językiem, więcej zbliżonym do języka niemieckiego (!) aniżeli do polskiego. Nikomu się jednak nie śniło wierzyć, w takie kręta pruskie. Najlepszy dowód, że kiedy rząd pruski w swej „wspaniałomyślności” chciał otworzyć w roku 1919 szkoły „kaszubskie”, ludność oświadczyła, że do takich szkół swych dzieci posyłać nie będzie, żądając natomiast stanowczo szkół polskich. Ludność ta oczywiście kocha bardzo swą kaszubszczyznę, tak że choć niektórzy znają literacki język polski, to jednak pomiędzy sobą posługują się zawsze swym narzeczem kaszubskim. Uważa się to nawet za jakiś rodzaj pychy, gdyby ktoś, pochodzący z tego terenu nie chciał z innymi mówić po kaszubsku. Wszystko to wskazuje nie dowodzi, jakoby to nie był lud polski. Taki Niemiec z południa lub zachodu o wiele trudniej może się porozumieć z Niemcem ze wschodu, a przecież z tego powodu nikt chyba nie powie, że to nie jest prawdziwy Niemiec. O wiele łatwiej porozumie się Polak z Pomorza pruskiego z Polakiem np. z Poznańskiego. Słowem, Polacy w Pomeranii zasadniczo nie różnią się od Polaków z innych dzielnic.

Sami historycy niemieccy stwierdzają, że Pomorze pruskie zamieszkiwał szczep słowiański. Posuwający się coraz więcej na wschód germanizm ogniem i mieczem tępił wszelkie ślady polskości. W rezultacie prawie całe Pomorze szczytne zgermanizowało się oprócz tych dwóch właśnie powiatów, bytowskiego i leborskiego, graniczących z Pomorzem gdańskim. W wieku 14 Krzyżacy zdobyli te ziemie, budując wielkie zamki w Bytowie i Leborku. Do r. 1637 należały oba powiaty do księstwa Pomorza, zachodniego a kiedy ostatni książę Bogusław umiera, Bytow i Lebork wracają do Polski. Niestety w 20 lat potem sama Polska wyrządza tym ziemiom wielką krzywdę. Elektor brandenburski, człowiek bez sumienia i charakteru, łamiący przysięgi i uważający zawarte sojusze za świsstek papieru, w wojnie przeciw Szwedom haniebnie Polskę zdradza, kiedy zaś szala zwycięstwa przechyliła się na stronę polską, przyrzeka królowi pomoc, za co otrzymuje jako lenno w traktacie wolańskim z r. 1657, Bytowskie i Leborskie. Nie zgodziły się na to stany polskie na Pomorzu wschodnim. Na sejmiku w Grudziądzu w r. 1658 upoważniono posłów na sejm warszawski, by się zapytali, co właściwie te ziemie zbroili, że je się sprzedaje obcom jakby jakiś towar. I później jeszcze kilkakrotnie przy pominięciu w Warszawie, by przecież tę krzywdę

niesłychaną naprawiono. Niestety wszystkie te zabiegi pozostały bezskuteczne, przeznaczeniem tej ziemi było cierpieć pod knutem pruskim.

Kościelnie należały te ziemie dawniej do diecezji chełmińskiej; po pozostawieniu ich przy Niemczech przydzielono je do nowoutworzonej prałatury pilskiej. Parafii katolickich jest w Bytowskim 4, w Leborskim tylko 3. Niestety niema ani jednego księdza polskiego, jedyny bowiem ksiądz-Polak, śp. ks. Prądzyński, proboszcz w Ugoszczy, zmarł w roku 1930. Ludność polska jest wyłącznie katolicka, niema ani jednego ewangelika-Polaka. Kto zrywa z Kościołem, ten też zrywa i z polskością i odwrotnie. Niech to będzie ostrzeżeniem dla tych, którzyby chcieli lud germanizować, odbierając mu nabożeństwo polskie. — co społeczeństwo najwięcej utrwała — ciągłość i wytrwałość wysiłków społecznych. I dlatego to na podstawie rodów, względnie rodzin utrwały się społeczeństwa, a na nich narody i państwa.

Nieprzyjaciele nierozważności małżeństwa rozmyślnie to pomijają, zapominając ponadto i o tem, na co wskazywał już prof. Abraham że inteligencja może przez swe tendencje znacznie łatwiej rozpętać burzę, aniżeli ją później opanować.

Instytucja rodziny zdała swój egzamin w historii. Wiedza o tem zwłaszcza społeczeństwa, posiadające swe wychodźstwo. Egzamin ten rodzina zdała lepiej nawet, niż niejedne państwowe organizacje.

Bo organizacja państw zależy od woli ludzkiej. Małżeństwo zaś ma źródło swej monogamicznej spójności w prawie natury. I niech się zwolennicy rozwodów nie ludzą zbyt, że stają się rzecznikami „szczęści” ludzkiego. Rozwody są bowiem odkrytą formą poligamii, jak na to słusznie zwrócono uwagę w parlamencie włoskim, a powrót do poligamii nie może oznaczać ani postępu ani też szczęścia ludzkości.

Ale właśnie dlatego tem dziwniej brzmi ów namyślny atak na orędzie biskupów jako na orędzie, pozbawione nuty współczucia dla ludzkości, nacechowane „twardym, nieludzkim tonem”. Trzeba bowiem być całkowicie zaślepionym w szale bojowym, aby nie dostrzec, że płaszczyzna walki o prawo małżeńskie znajduje się właśnie pomiędzy dwoma światopoglądami, społecznym i indywidualistycznym, a raczej egocentrycznym.

W tej walce każde zdrowe społeczeństwo winno dbać raczej o to, by pokolenia pozostały zdrowymi. Jednostki nierozważne, niedojrzałe pojmujące małżeństwo, nie mogą się pogodzić z tem, by małżeństwo, jak każdy związek, mogło czasowo wymagać także pewnych ofiar, nie mogą tu zaglądać czy prze krzykiwać praw społeczeństwa. I choćby nawet zakazy przeciwko biskupom „Lige im. Bolesława Śmiałego” (jak to proponuje p. Boy), społeczeństwu przez to się nie przysłużą.

Raczej przysłużą się byłym okupantom. W ich bowiem interesie leży rozbijanie społeczeństwa i „atomizowanie go” — jak mówi język bolszewicki, i dlatego bronią rodziny ci, którzy dla społeczeństwa pragną utrzymać jego podstawy, a zwalczają ją ci, których wyznaczenie idzie raczej po linii wstydliwie ukrywanej zasady: „apres nous le deluge”.

„Kurz. Pozn.”

Ks. dr. A. Kubik.

Annie Besant wyzdrowiała

Jak donoszą z Indyj, w stanie zdrowia Annie Besant nastąpiła znaczna poprawa. Mimo swych 84 lat, kierowniczką ruchu teozoficznego pokonała chorobę, wstała z łóżka i odbywa już spacer po ogrodzie świątyni teozofów w Adyarze, blisko Madrasu.

Kupujcie towary krajowe!

Pod choinkę obuwie **Brata**

Polecamy nasz obfity wybór pończoszek we wszelkich modnych kolorach i odcieniach, które gustownie uzupełnią obuwie Pani.

24.90

Fason 9905-03

Eleganckie zamszowe czółenka czarne lub brązowe na wysokim obcasie.

26.90

Fason 1645-20

Wytwornie ozdobiony boksowy pantofelek na pół-wysokim obcasie.

32.90

Fason 9837-21

Eleganckie półbuty lakierowe, które zdobyły wielkie powodzenie.

5.90

Fason 212

Najodpowiedniejsze obuwie dla dzieci w domu. Bardzo ciepłe i wygodne.

9.90

Fason 2862-01

Ciepłe całogumowe śniegowce dziecięce, obramowane aksamitem.

16.90

Fason 1875-98

Całogumowe śniegowce, gustownie ozdobione. Zapinane na zatrzask.

16.90

Fason 1885-05

Całogumowe czarne śniegowce na podeszku, z gustownym kołnierzykiem gumowym.

Osobnych uwiadomień nie wysyła się.

Dziś o godz. 10-tej wieczorem zasnęła w Bogu, po krótkich, ciężkich cierpieniach, w 75 roku życia moja najdroższa żona, nasza najukochańsza matka, siostra i babka ś. p.

Marta Makowska
urodz. Redner,

żona em. rektora szkoły powszechnej.

O czym donosi z prośbą o pobożne westchnienie za duszę Zmarłej w smutku pograżona

Rodzina

Pelplin, Chojnice, 19 grudnia 1931 r.

Pogrzeb odbędzie się dnia 23 grudnia br. o godz. 10 tej ze szpitala św. Józefa do kościoła parafjalnego w Pelplinie.

Uprasza się o nieskładanie wizyt konkolencyjnych

Dnia 23 bm. o godz. 8-mej rano odbędzie się **sprzedaż mięsa wołowego**

w taniej jacie.

Cena 40 gr. za funt.

Z dnem 22 grudn. 1931 **chleba** dla bezrobotnych więcej **wypiekać nie będą** Z poważaniem **Wł. Królikowski.**

Willa

7 pokoi, łazienka, centralne ogrzewanie, z ogrodem. Od zaraz do wydzierżawienia.

Wiadomości

Człuchowska 62.

Unieważniam

zaświadczenia zwolnienia z W. Polskiego wystawione przez P. K. U. w Stonimie na nazwisko **Czesława Pietruszki** zam. w Chojnicach Plac Jagielloński nr. 1. a zagubione w dniu 15/XII 31 r. w pociągu między Warszawą a Chojnicami.

Pierścionki ślubne!

Artykuły złote — zegarki — nakrycia stołowe

August Müller

Chojnice, Pom. Człuchowska 3

Kryształy

Artykuły optyczne.

Kino Dźwiękowe - Nowości

W poniedziałek 21. bm.

o godz. 8.15 wiecz.

Wspaniały cyrkowy film!

Czterech Djabłów

Wzruszający dramat z życia artystów cyrkowych o wybitnie sensacyjnym podłożu.

W rolach głównych uroczą parą kochanków **Janet Gaynor i Charles Morton**

Niebywałe atrakcje.

Rewelacyjne ujęcie reżyserskie.

Film ten przewyższa wszystko, co dotąd widziano z filmów wystawowych.

Dwie osoby na jeden bilet!

Mydła toaletowe

Nadzwyczaj wielki wybór. Wyroby znanych **pierwszorzędnych** fabryk tak krajowych jak i zagranicznych. W użyciu oszczędne i udelikatniające **cerę** po najniższych cenach poleca

BRACIA HUBERT

właśc. Julian Hubert

Drogerja — Perfumerja CHOJNICE (Pom.) Gdańska 18

Rok zał. 1894

Telefon 219.

Proszę zwrócić uwagę na **okna wystawne.**

R. Frelwald nast. Richter
Telefon 47

poleca

na gwiazdkę i sylwestra

Wina: Francuskie, Tokajskie, Południowe i Deserowe, Burgundzkie, Mozelskie i Reńskie

Wielki wybór

Koniaku — Rumu Araku — Likieru

Na gwiazdkę

Kwitnące: Alpejskie fiołki

Primulki

Azalie

Chryzantemy

Tulipany

Hiacenty

Palmy Araukarie, doniczki liściaste, Chryzantemy, koszyki z kwiatami i ciętymi kwiaty poleca

K. Blaszczyk

Szosa Gdańska.

Potrzebne

mieszkanie

od zaraz, dobrze umeblowane **najmniej 2 pokoje z kuchnią** i oddzielnym wejściem od 1 stycznia. Zgłoszenia do Kasy Chorych sekretarjat.

Polecam **świeże**

konserwy jarzynowe i owocowe

po cenach niższych

R. Frelwald nast. Richter
Telefon 47.

Tanie

wina owocowe

czerwone do groku

już od zł. 2,00 za 1/1 but. poleca

R. Frelwald nast. Richter

Dworcowa 42.